

SÖDERMÖRE KOMMUNDELSFÖRVALTNINGS VERKSAMHETSHANDBOK

Fastställt av
Rektor Siv Romberg

Dokumentansvarig
Rektor Siv Romberg

Datum
2021-03-03

1 (17)

Plan mot diskriminering och kränkande behandling - Pårydsskolan

Upprättad: 2018-08-20

Reviderad: 2021-01-18

Innehållsförteckning

Inledning	s 3-4
Syfte och bakgrund	
Främja likabehandling och motverka kränkningar	
Ett sammanhållet uppdrag	
Tillitsfulla relationer	
Normer, normmedvetenhet och normkritik	
Definitioner	s 5
Styrdokument	s 6
Främjande och förebyggande arbete	s 7
Plan mot kränkande behandling	s 9
Aktiva åtgärder mot diskriminering	s 12
Plan mot diskriminering	s 13
Fördjupnings- och referensmaterial samt pedagogiskt material	s 15-17

Inledning

Främja likabehandling och motverka kränkningar

Utbildningen ska enligt skollagen och läroplanerna utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Ibland sammanfattas detta som skolans värdegrund. Det främjande arbetet ska syfta till att förankra respekten för alla människors lika värde samt att bidra till en skolmiljö där alla barn och elever känner sig trygga och utvecklas.

Skolans värdegrund ska genomsyra verksamheten. Men vad betyder det egentligen? Kanske kan vi förstå värdegrunden som summan av de val, överenskommelser och handlingar som elever och skolpersonal manifesterar i skolan. Värdegrund blir därmed något vi gör och skolans värdegrund, så som styrdokumentet formulerar den, genomsyrar verksamheten först när vi medvetet väljer och agerar på ett sätt som främjar barns/elevens lika rättigheter och möjligheter i skolan

Ett sammanhållet uppdrag

Arbetet med skolans värdegrund kan beskrivas med hjälp av perspektiven **om**, **genom** och **för**. Barn och elever utvecklar i arbetet med värdegrunden kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati. Värdegrundsarbetet sker också genom exempelvis de demokratiska arbetsformer och positiva arbetsklimat som ska råda i verksamheterna. I detta arbete utvecklar barn och elever förmågor som behövs för att aktivt kunna verka i ett demokratiskt samhälle. Perspektiven möjliggör **en helhetssyn** som bidrar till att **värdegrunden integreras i kunskapsmålen**.

Utdrag ur läroplanerna:

”Förskolan ska lägga grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska vara rolig, trygg och lärorik för alla barn som deltar. Förskolan ska stimulera barns utveckling och lärande samt erbjuda en trygg omsorg. Verksamheten ska utgå från en helhetssyn på barnet och barnets behov och utformas så att omsorg, utveckling och lärande bildar en helhet. I samarbete med hemmen ska barnens utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar främjas.

Förskolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.”¹

”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevens allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.

Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet. Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa.

Skolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran och utveckling. Arbetet måste därför ske i samarbete med hemmen.

Skolan har i uppdrag att överföra grundläggande värden och främja elevernas lärande för att därigenom förbereda dem för att leva och verka i sam-

¹ Läroplan för förskolan Lpfö 98 - Reviderad 2016, s 5, *Förskolans uppdrag*

hället. Skolan ska förmedla de mer beständiga kunskaper som utgör den gemensamma referensram alla i samhället behöver.”²

Tillitsfulla relationer

Här följer några exempel på hur personal kan skapa förtroendefulla relationer till barnen/eleverna i skolan. Ett antal faktorer, hämtade från nedan citerade doktorsavhandling³, lyfts fram som särskilt viktiga vid relationsbyggande:

- att ta sig tid att lyssna,
- att se hela barnet/eleven – att låta barnets/elevens livsvärld få ta plats,
- att lyfta in barns/elevers erfarenheter i undervisningen,
- att på andra sätt möjliggöra barns/elevs delaktighet och inflytande,
- att bemöta barnen/eleverna utifrån de behov de har och
- att bygga ett förtroendekapital att ta av den dag läraren exempelvis behöver tillrättavisa ett barn/en elev.

Normer, normmedvetenhet och normkritik

Normkritiska perspektiv kan vara ett stöd och ge skolpersonal konkreta verktyg i skolans arbete med att hålla ihop arbetet med värden och kunskaper. Ett normkritiskt arbete berör hela det pedagogiska uppdraget och kan vara en grund för att dagligen, i planering, lektions-/verksamhetsinnehåll, bemötande, kollegialt lärande, reflektioner och bedömning arbeta mot att uppfylla målen i läroplanen.

Förutom att ge stöd i det dagliga pedagogiska arbetet och hjälpa till att uppfylla skolans demokratiuppdrag kan normmedvetenhet också hjälpa till att förebygga kränkningar i skolan. I flera rapporter⁴ fastslås att det som ligger till grund för att diskriminering och kränkande behandling uppstår inom skolan är normer. Normer riskerar att bidra till förtryck och ett upprepande av maktstrukturer som leder till exkludering, diskriminering och kränkande behandling, som exempelvis våld (Skolverket 2009:88, Ungdomsstyrelsen 2013:13).

---

² Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Reviderad 2017), s 9, *Skolans uppdrag*

³ Lilja, A. (2013). *Förtroendefulla relationer mellan lärare och elev* (Doktorsavhandling, Gothenburg Studies in Educational Science, 338). Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.

⁴ Se artikel, *Normer, normmedvetenhet och normkritik*, Emilia Åkesson, Amphi Produktion /Förskolan/ skolans värdegrund – Grundskola och gymnasieskola/Modul: Främja likabehandling/ Del 5: *Normer, normmedvetenhet och normkritik*

Definitioner

Kränkningar av barns och elevers värdighet kan förekomma i form av:

- **Diskriminering** som innebär att ett barn eller en elev *missgynnas* av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
Indirekt diskriminering: att någon missgynnas genom tillämpning av en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringssätt som framstår som neutralt men som kan komma att särskilt missgynna personer med visst kön, viss könsöverskridande identitet eller uttryck, viss etnisk tillhörighet, viss religion eller annan trosuppfattning, visst funktionshinder, viss sexuell läggning eller viss ålder, såvida inte bestämmelsen, kriteriet eller förfaringssättet har ett berättigat syfte och de medel som används är lämpliga och nödvändiga för att uppnå syftet,

I verksamheten är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering eftersom diskriminering handlar om missgynnande och förutsätter någon form av makt hos den som utför diskrimineringen.
- **Trakasserier** som innebär ett uppträdande som *kränker någons värdighet* och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.
- **Kränkande behandling** är ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet.

I Skolverkets allmänna råd om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling finns följande beskrivning av trakasserier och kränkande behandling: *Trakasserier och kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan t.ex. uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktes-spridning, förlöjligande eller fysiskt våld. Kränkningarna kan även handla om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.*

Vem avgör vad som är kränkande?

- Kränkande behandling är ett beteende som är oönskat.
- Det är barnet eller eleven som upplever sig utsatt för kränkande behandling som avgör vad som är oönskat och kränkande.
- För att det ska vara fråga om kränkande behandling enligt lagen måste kränkningen vara märkbar och tydlig.
- Den som kränker någon måste också förstå att uppträdandet upplevs som kränkande.
- I många situationer är det uppenbart att ett beteende är kränkande, men om det inte är det så måste barnet eller eleven klargöra för den som kränker att beteendet är ovälkommet.
- Barnet eller eleven kan också ta hjälp av personalen i verksamheten.

- Det är viktigt att komma ihåg att yngre barn inte alltid har möjlighet att förmedla sina känslor på samma sätt som äldre barn och vuxna.

(Skolverket: www.skolverket.se/skolutveckling/vardegrund/krankning-av-elev)

Styrdokument

- **Skollag (2010:800)**, 6 kap
- **Diskrimineringslag (2008:567)**
- **Förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling**
- **Läroplan för förskolan Lpfö 98 - Reviderad 2016,**
  - Förskolans värdegrund och uppdrag
  - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
  - 2.2 UTVECKLING OCH LÄRANDE
  - 2.3 BARNNS INFLYTANDE
  - 2.7 REKTORS ANSVAR
- **Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 - Reviderad 2017,**
  - Skolans värdegrund och uppdrag
  - 2.1 NORMER OCH VÄRDEN
  - 2.2 KUNSKAPER
  - 2.3 ELEVERNAS ANSVAR OCH INFLYTANDE
  - 3. Förskoleklassen
  - 4. Fritidshemmet

Styrdokumenterna för utbildningen påverkas även av och hänger samman med svensk och internationell rätt samt gemensamma överenskommelser som FN:s Allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, Europakonventionen och FN:s konventioner om barnets rättigheter, medborgerliga och politiska rättigheter och avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Principen ur Barnkonventionen om barnets bästa och barnets rätt att uttrycka åsikter i alla frågor som rör barnet finns till exempel med som utgångspunkt i skollagen.

Främjande och förebyggande arbete mot diskriminering och kränkande behandling

Insats

Vår plan mot diskriminering och kränkande behandling aktualiseras för barn och elever under lektionstid, för personal under konferenstid samt för vårdnadshavare vid föräldramöten. Nödvändiga uppdateringar och justeringar görs i planen utifrån enkäter till elever och vårdnadshavare, diskussioner i arbetslag och ev. ändringar i lagstiftning. I samband med läsårets utvärdering i juni görs en revidering av planen, som sedan presenteras vid inledningen av höstterminen. Under höstterminen görs enkäter till elever och vårdnadshavare och dessa ligger sedan till grund för diskussioner hos personal, elever och vårdnadshavare. Därefter inleds förberedelsearbetet inför kommande revidering. Planen ses över tre gånger per år; i juni, augusti och december. Vid behov revideras planen.

Ansvar: Ansvar för planen har rektor som avsätter tid för diskussioner och revideringsarbete för personalens del.

Insats

Värdegrundsarbete ingår i vår dagliga verksamhet. Värdegrundsarbete är en stor del av lärarnas dagliga arbete. Under höstterminens första veckor går lärare och elever tillsammans igenom skolans trivselpolicy och ordningsregler. Under denna period ska även likabehandlingsplanen redovisas och eleverna ska ges möjlighet att lämna synpunkter på innehållet. Eventuella synpunkter lämnas vidare till rektor.

Ansvar: Undervisande lärare, elevhälsa.

Insats

Under läsåret genomför klasserna arbeten i syfte att uppmärksamma allas lika värde.

Ansvar: Klasslärare ansvarar för att genomföra arbetet i klassen.

Insats

Skolkurator finns tillgänglig på skolan två hela dagar i veckan, vid särskilda behov mer. Skolkuratoren arbetar främjande och förebyggande med helklass och grupper, men även med individuella samtal utifrån behov.

Ansvar: Skolkurator

Insats

Lärare har tidigare observerat att incidenter mellan elever oftast skett under raster. För att förebygga och motverka incidenter har styrda rastaktiviteter erbjudits. Måndagar och onsdagar har fritidspersonal ansvar för styrda rastaktiviteter. Vuxna har burit ansvar för mellanstadiets rastaktivitet och äldre elever har hållit i rastaktivitet för lågstadiet. Planerade, vuxen- & elevstyrda, rastaktiviteter genomförs, för att öka tryggheten, stärka självförtroendet och skapa samhörighet i klasserna samt öka rörelsen bland eleverna. Syftet är också att utmana eleverna att prova nya aktiviteter, upptäcka nya kamrater samt bryta traditionella könsroller vid val av aktiviteter. Vissa klasser har även rast under olika tidpunkter för att ytterligare förebygga konflikt och incidenter.

Ansvar: Rektor

Insats

Skolan genomför trivselfrämjande aktiviteter, idrottsdagar, skollopp och rastaktivitet. Antal idrottsdagar har utökats och externa parter har bjudits in till idrottsdagar. Idrottsdagar och andra trivselfrämjande aktiviteter har vid utvärderingar visat sig vara uppskattade av de allra flesta elever på skolan. Pårydsskolan genomför varje tisdag och torsdag morgon en pulshöjande rörelseaktivitet tillsammans med alla elever på skolan.

Ansvar: Rektor har övergripande ansvar för planering och beslut kring trivselfrämjande aktiviteter, som sedan klasslärare och personal ansvarar för att genomföra.

Insats

Grupparbete genomförs i klasser, utifrån behov, i syfte att motverka ett hårt klimat och förebygga ett värdegrundsarbete.

Ansvar: Kurator ansvarar för att genomföra grupparbete, med stöd av klasslärare och personal.

Insats

Värdegrundsarbete kommer att genomföras i låg- och mellanstadiet under höstterminen 2020 med syfte att förebygga kränkningar, utanförskap och mobbing. Värdegrundsarbetet genomförs av elevhälsan.

Ansvar: Skolkurator

Plan mot kränkande behandling

Kartläggning

Vi har genomfört följande **kartläggningar**.

- Barn- och ungdomsförvaltningens enkät

Barn och ungdomsförvaltningens enkät genomförs varje läsår. Enkäten är gemensam för hela Kalmar kommun. Resultatet av enkäten analyseras av rektor, lärare och övrig skolpersonal. Förbättringsåtgärder tas fram.

- Trygghetsvandringar

Under höstterminen genomförs trygghetsvandringar där elever går igenom områden/miljöer på skolan/skolgården för att identifiera områden som kan upplevas som obehagliga eller riskfyllda. Om områden identifieras som otrygga tas förbättringsåtgärder fram.

- Dokumentation från fall av kränkande behandling

Vid upplevda kränkningar dokumenteras dessa, bland annat för att ge ett underlag för hur elever upplever sin skolmiljö och hur förbättringsåtgärder kan utformas och kränkningar förebyggas. Personal rapporterar in kränkningsskildringar via Drafit och ärendet delegeras sedan vidare av rektor.

- Personalens observationer

Personal ser dagligen eleverna i skolan och observerar elevers attityder, upplevelse av skolan och klassers klimat. Personalens observationer kan sedan ligga som grund för förändringsarbeten, som exempel förstärktes rastaktiviteter och raster planerades om på grund av personalens observationer av raster.

- Hälsosamtal

Genomförs i förskoleklass och årskurs 4 av skolsköterska. Då ställs förutom hälsorelaterade frågor även frågor om trivsel och trygghet.

- Utvecklingssamtal

Vid utvecklingssamtalet samtalar lärare med elev och vårdnadshavare kring elevens kunskapsutveckling, lärande, trivsel, trygghet och det sociala klimatet i klassen och på skolan. I utvecklingssamtalet ingår att se till helheten för eleven såväl till trivsel som i lärandet. Lärarna dokumenterar synpunkter från elev och vårdnadshavare.

- Trivselsamtal

Kurator genomför trivselsamtal, under höstterminen deltog samtliga elever i årskurs 3. Under samtalet berörs frågor om trivsel, trygghet, kompisrelationer, kränkning och hälsa.

- Enkät

Under hösttermin 2020 har en enkät genomförts med samtliga elever för att kartlägga upplevelse av kränkning, diskriminering och trakasserier. Enkäten har som syfte att ge ett underlag för behovsutredning för preventivt arbete mot diskriminering, trakasserier och kränkning.

Barns/elevs medverkan

Elevrådets medlemmar har deltagit i trygghetsvandring. Elever har alla svarat på barn- och ungdomsförvaltningens enkät och skolans egen. Berörda elever har hörts i samband med fall av kränkande behandling. Elever medverkar även i egna hälsosamtal, trivselsamtal, grupparbeten och utvecklingssamtal.

Nulägesanalys

Vår **analys** utifrån kartläggningar av raster är att skolan inte haft möjligheterna att arbeta med styrda rastaktiviteter mer än en dag i veckan och att denna haft varierande framgång. Då incidenter fortsätter att inträffa och oftast under raster finns behov av god bemanning av vuxna utomhus under raster. Detta läsår har tidpunkterna för raster planerats så att låg- och mellanstadiet har rast separat. Till följd av detta har ett rastschema för personalen gjorts så att det alltid skall finnas någon till hands för eleverna samt kunna förhindra att incidenter inträffar. De allra flesta elever som beskrivit att de upplevt kränkande behandling uppger också att det skett av en annan elev, analysen utifrån elevernas upplevelse är att arbetet med värdegrunden på skolan behöver fortsätta. Samtal och trivselenkäter med elever under höstterminen -20 visar att elevernas upplevelse av att ha blivit kränkt eller illa behandlad på skolan minskat, vilket kan tolkas som att insatser för att främja likabehandling varit positiva och att arbetet behöver fortsätta. Trygghetsvandring från föregående läsår har visat att elever inte upplever något område på skolan som otryggt samt att eleverna väl känner till skolans område och var de får respektive inte får vara, ett resultat som behöver bibehållas. Trivselsamtal med årskurs 3 höstterminen -20 visade på hög trivsel. Eleverna uppger att det fortfarande förekommer bråkiga situationer på rasterna men uppger också att personalen tar tag i situationer som uppstår i en hög grad. Trivselenkät genomfördes under höstterminen -20 med samtliga årskurser och visade på en mycket hög trivsel på skolan och med personal samt en hög trivsel på raster. 43% av eleverna i lågstadiet upplever att de någon gång det senaste läsåret blivit kränkta. På mellanstadiet upplevde 14% av eleverna att de blivit kränkta under läsåret. Resultaten visar en minskning av antalet upplevda kränkningar på både lågstadiet och mellanstadiet jämfört med förra årets resultat.

Utifrån elevs upplevelser av konflikter och kränkande behandling så behöver det förebyggande arbetet mot kränkande behandling bli bättre, med målsättning att inte någon form av kränkande behandling ska ske. Skolan behöver även agera med fler åtgärder för att förebygga och motverka kränkande behandling, samt informera elever kontinuerligt under läsåret vad som definieras som en kränkning.

Mål för kommande år

Utifrån kartläggning och nulägesanalys ser vi att vi behöver arbeta med följande:

- Öka elevernas medvetande om skolans värdegrund och sträva efter en ökad upplevelse hos elever att värdegrunden efterlevs. Arbetet med att förankra Pårydsskolans värdegrund behöver fortsätta. För att nå målsättning att förbättra skolans värdegrundsarbete behöver medvetenheten och kunskapen om diskriminering och kränkande behandling öka. Grupparbete i klasser behöver utvärderas och genomföras i flera klasser vid behov, temadagar kommer ha som målsättning att öka fokus på värdegrunden i skolan, enkäten som genomförs under höstterminen kommer kunna ge underlag om befintligt värdegrundsarbete behöver förändras och/eller utökas.
- Öka tryggheten och minska antalet incidenter, som kan leda till en kränkning. Lärare har observerat att incidenter och händelser som kan innebära en kränkning oftast sker under raster. Strukturen kring rastaktiviteterna och planering av rast behöver bibehållas, med målsättning att fortsätta minska antalet incidenter. Värdegrundsarbete för att förebygga kränkningar, utanförskap och konflikter behöver utvärderas för att ge kunskap om hur värdegrundsarbetet kan bli ännu effektivare.
- Att trygghetsvandringar för elever genomförs varje år.
- Ökad jämställdhet

Uppföljning och utvärdering

I januari varje år revideras planen. I samband med läsårets utvärdering i juni ses planen över, uppdateringar av planen presenteras sedan vid inledningen av höstterminen. Under höstterminen görs enkäter till elever och vårdnadshavare och dessa ligger sedan till grund för diskussioner hos personal, elever och vårdnadshavare. Därefter inleds förberedelsearbetet inför kommande revidering.

Åtgärder vid akuta händelser

Förskollärare, lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. Rektor beslutar sedan om utredning behöver inledas.

Aktiva åtgärder mot diskriminering

1. Undersöka risker för diskriminering

Första steget innebär att utbildningsanordnaren ska undersöka den egna verksamheten för att upptäcka eventuella risker för diskriminering eller repressalier, eller andra hinder för barns och elevers lika rättigheter och möjligheter. Det kan både vara reella, faktiska hinder och hinder i form av attityder, normer och strukturer.

Genom att undersöka den egna verksamheten säkerställs att de åtgärder som vidtas motsvarar en verksamhets faktiska behov.

Undersökningen ska vara en inventering och utredning av verksamheten för att identifiera hinder för lika rättigheter och möjligheter och för att identifiera om det förekommer diskriminering, inklusive trakasserier och sexuella trakasserier eller repressalier, eller risker för diskriminering eller repressalier.

Arbetet ska göras på ett generellt plan till exempel genom att göra en översyn av olika rutiner, riktlinjer och policydokument men även av attityder och normer.

Undersökningen kan göras på olika sätt. Det kan handla om att en förskola/skola undersöker sin verksamhet genom:

- observationer
- pedagogisk dokumentation /reflektionsprotokoll
- utvecklingssamtal
- intervjuer av barn/elever

Gör undersökningen utifrån samtliga diskrimineringsgrunder. Undersökningen ska göras på en övergripande nivå för att identifiera risker/hinder i verksamheten.

2. Analysera orsaker

Efter undersökningen ska utbildningsanordnaren analysera orsakerna till upptäckta risker och hinder.

Analysens omfattning beror i stor utsträckning på vilken typ av verksamhet det handlar om och hur stor den är.

3. Genomföra åtgärder

I steg tre ska utbildningsanordnaren genomföra de förebyggande och främjande åtgärder som skäligen kan krävas, mot bakgrund av undersökningen och analysen. Utbildningsanordnaren ska alltså bedöma vilka konkreta åtgärder som ska genomföras.

Utbildningsanordnaren ska genomföra åtgärder för att undanröja de upptäckta riskerna och hindren, främjande åtgärder i syfte att utjämna skillnader i förutsättningar mellan olika grupper, det vill säga undanröja hinder för lika rättigheter och möjligheter.

Åtgärderna ska motsvara faktiska behov. Det betyder inte att det måste finnas ett barn/en elev i verksamheten som kan drabbas idag, utan att det finns risker eller hinder som skulle kunna leda till att någon kan bli diskriminerad.

4. Följ upp och utvärdera

Det sista steget är att följa upp och utvärdera undersökningen, analysen och åtgärderna.

När det är klart ska de erfarenheter som arbetet har gett gå att använda i steg ett

(undersökningen) i nästa cykel av arbetet med aktiva åtgärder.

Plan mot diskriminering

Undersökning

Följande metod har använts för att undersöka risker för diskriminering

- Eleverna har medverkat i den Kommungemensamma enkäten i februari 2019.
- Eleverna medverkar i skolans enkät som rör diskriminering, trakasserier och kränkning under höstterminen 2020

Analys

Utifrån enkätsvar från den kommungemensamma enkäten har det inte identifierats särskilda risker, elevernas upplevelse är att de inte utsätts för diskriminering.

Skolans egen enkät som genomfördes med samtliga elever under december 2020 visade att ingen av eleverna ur lågstadiet upplever att de blivit diskriminerade det senaste året, vilket är en minskning sedan föregående resultat. Av elever ur mellanstadiet uppgav 1,8% att de upplever att de blivit diskriminerade, vilket också visar en minskning av antalet upplevda diskrimineringar.

Åtgärder

Skolans personal ska arbeta för alla elevers lika möjligheter oavsett funktionshinder, etnisk eller religiös tillhörighet, kön, könsöverskridande identitet, sexuell läggning eller ålder. Verksamheten ska präglas av öppenhet och respekt inför skillnader i människors levnadssätt. Detta görs genom att lyfta in olika perspektiv i undervisningen och att ha en öppen dialog med eleverna. Skolan behöver sträva efter att minska upplevelsen av diskriminering med målsättning att ingen form av diskriminering ska ske. Eleverna på skolan får information om vad en diskriminering innebär för att skolans personal ska ha möjlighet att uppmärksamma, förebygga och åtgärda upplevelse av diskriminering.

Uppföljning och utvärdering

I januari varje år revideras planen. I samband med läsårets utvärdering i juni ses planen över, uppdateringar av planen presenteras sedan vid inledningen av höstterminen. Under höstterminen görs enkäter till elever och vårdnadshavare och dessa ligger sedan till grund för diskussioner hos personal, elever och vårdnadshavare. Därefter inleds förberedelsearbetet inför kommande revidering.

Åtgärder vid akuta händelser

Förskollärare, lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för diskriminering i verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. Rektor beslutar sedan om utredning behöver inledas.

Fördjupnings- och referensmaterial samt pedagogiskt material

Skolverket

A) Modulen - Främja likabehandling

Sökväg: *Lärportalen/ Alla moduler/ Förskolan/ skolans värdegrund/ Främja likabehandling*

Modulen består av åtta delar:

1. Ett sammanhållet uppdrag
2. Tillitsfulla relationer
3. Trygghet och studiero
4. Interaktion på nätet
5. Normer, normmedvetenhet och normkritik
6. Normerna i min verksamhet
7. Bemötande och förväntningar
8. Hitta balansen

Varje del av består i sin tur av fyra moment:

- Moment A – individuell förberedelse
- Moment B – kollegialt arbete
- Moment C – aktivitet
- Moment D – gemensam uppföljning

Omfattning

Det tar cirka 30 timmar att arbeta med en modul.

B) Sju timmar om...

Sökväg: *Skolutveckling/ Sju timmar om.../ Sju timmar om - enkelt och nära*

Här erbjuds möjlighet till kompetensutveckling i form av olika utvecklingspaket med namnet "Sju timmar om...". Utvecklingspaketen utgår från olika områden och innehåller material som kan användas i arbetet med att utveckla verksamheten. Områdena är skolövergripande och målgrupperna är olika; från förskola till gymnasiet. Gemensamt är att det inte bör ta mycket mer än sju arbetstimmar att bli klar med ett paket. Innan ni väljer vilket område ni tänker arbeta med bör en analys ha skett utifrån skolans behov.

1) Främja likabehandling

Detta är det första i en serie om tre utvecklingspaket om arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Det handlar om alla barns och elevers rätt att vara som de själva vill och att bli behandlade med respekt.

2) Förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling

Det här är det andra i en serie om tre utvecklingspaket om arbetet mot diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Arbetet syftar till att stärka det förebyggande arbetet. Det handlar bland annat om att genomföra bra kartläggningar och analyser samt att barn och elever är delaktiga i arbetet hela vägen. Ett framgångsrikt arbete mot diskriminering, trakasse-

rier och kränkande behandling ökar barns och elevers möjligheter att lära och utvecklas.

3) Skolans värdegrund – om, genom och för

Ibland talas om ett värdegrundsuppdrag och ett kunskapsuppdrag men egentligen är uppdraget gemensamt och sammanhållet. Arbetet med det här utvecklingspaketet vill bidra till ökad samsyn om hur kunskaper och värden hänger ihop.

C) Stödmaterial

- ”Nolltolerans mot diskriminering och kränkande behandling”
- ”Förskolans och skolans värdegrund – förhållningssätt, verktyg och metoder”

Litteratur för personal

I normens öga – metoder för en normbrytande undervisning (Författare: Lovise Brade, Carolina Engström, Renita Sörensdotter, Pär Wiktorsson)

Det stormar i skolan. Normer för genus, sexualitet och etnicitet befästs och utmanas i klassrum, korridorer, personalrum och undervisning. Det gör att vissa elever har medvind genom hela skoltiden, medan andra upplever ständig motvind. Normerna påverkar vilka som synliggörs i undervisningen och vilken stämning som råder i klassrummet och på skolan.

I normens öga är en metodbok för dig som vill arbeta med att ifrågasätta, granska och vända upp och ned på normer. Här hittar du inspiration till att påbörja ett normkritiskt arbete eller till att ta ert likabehandlingsarbete ett steg längre. Det är också en bok för dig som vill hitta metoder för att arbeta med jämlikhet och är nyfiken på vilken betydelse normer har för förekomsten av diskriminering, kränkningar och trakasserier.

Boken utgår från skolan som helhet och tar upp perspektiv som används av skolledning, arbetslaget, och den enskilde läraren. Metoderna går att tillämpa i skolan, lärarens eget ämne, klassrummet och tillsammans med eleverna. Den är tänkt att ge dig inspiration och redskap för att skapa en jämlik skola. En skola för alla!

Skola i normer (Författare: Eva Reimers, Lena Martinsson)

Skola i normer granskar hur normer för hur man ska vara och bete sig upprepas och utmanas av elever och lärare i skolan, på lärarutbildningen och i skolans värdegrundsarbete. Genom föreställningar om normalitet skapas också det Andra, det som inte ryms innanför normens gränser och som därför stängs ute. Samtidigt uppstår alltid motsägelser som ger möjligheter till motstånd.

I denna nya upplaga har perspektiven vidgats och normbegreppet används för att belysa fler aspekter av hur normer verkar. Förutom normer om genus, ålder och sexualitet, diskuterar författarna på ett tydligare sätt också rasifiering och klass. Under senare år har betydelsen av dessa normativa processer blivit allt mer påtaglig, både i skolans värld och i samhället i stort. Ytterligare en skillnad är att förskolan, fritids, grundskolan, gymnasiet och högskolan diskuteras som delar i och konsekvenser av globala och nationella normstrider.

Eva Reimers är professor i pedagogiskt arbete med inriktning mot normer och mångfald vid Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet.

Lena Martinsson är professor i genusvetenskap vid Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs universitet

Övrigt material

Unicef

- Barnkonventionen i en låda

Rädda Barnen

- ”Stopp min kropp”

Brottsoffersmyndigheten

- ”Jag vill veta”
- ”Liten och trygg”

UR

Värdegrund

Homero Alvarez - Barnens planet

Linda Palm och Lisa Sollenberg - Säg förlåt / Samarbeta / Lyssna och kom överrens / Lugna ner dig

Dessa böcker handlar i stort om vänskap och hur konflikter och känslor kan bearbetas i stunden.

Elin Johansson och Ellen Ekman - Veckan före barnbidraget

Boken behandlar klasskillnader och på ett humoristiskt sätt beskriver författaren vardagen hemma hos ett barn och en mamma som inte har mycket pengar.

Katerina Janouch - Så känns det - en bok om känslor

Boken lyfter känslor som arg, kärlek och ledsen i olika kapitel. Mycket diskussionsvänlig!

Anna Platt och Li Söderberg - Sahar som inte syns

En bok om utanförskap och om hur andra barn genom sin närvaro kan se till att ingen blir utesluten.

Andreas och Emelie Sjölander - Barnen i Kramdalen

Handlar om barns rätt till sin egen kropp. Att de inte alls måste krama vuxna om de inte själva vill. Viktig bok i mee-too-tider. Ger goda diskussioner om barns rättigheter att bestämma över sin kropp.

Åsa Karsin och Frida Arvidsson - Värsta prutten, Lolly!

Boken bekämpar fördomar om hur flickor och pojkar förväntas vara. Lolly är i boken en livlig, högljudd flicka som genom sin armhåla kan få fram pruttjud i de mest opassande sammanhang. Räddningen blir i slutet när Lolly hjälper en förälder som får tunghäfta att lätta på stämningen genom sin "talang". Fantastiskt rolig bok!

Christine Baldacchino - Morris Mickelblad och den orangeröda klänningen

Morris har en favoritsak att ha på sig på förskolan - den orangeröda klänningen, men när han bär denna möter han motstånd hos kompisarna. Kan killar verkligen ha klänning? JA! Bra bok som diskuterar att alla barn gillar olika (och att de inte ska bli styrda av de könsmässiga normerna).